

І.О. Макаренко, д.е.н., проф.
В.М. Кремень, д.е.н., проф.
А.С. Воронцова, к.е.н., ст. викладач
О.М. Костенко, аспірант
С.М. Макаренко, аспірант
Сумський державний університет

Грінвошинг та інвестиційна привабливість компаній для залучення «зелених» інвестицій у національну економіку

Грінвошинг постає маловивченою категорією у контексті прозорості, інвестиційної привабливості компаній для здійснення зеленого інвестування. Метою дослідження є виявлення грінвошингу та моделювання його впливу на інвестиційну привабливість українських компаній у контексті залучення «зелених інвестицій». Ідентифікацію грінвошингу та його впливу на інвестиційну привабливість проведено для українських компаній – лідерів за обсягом земельного банку на основі двоетапного PLS-SEM моделювання. З урахуванням послідовного дослідження / моделювання взаємозв'язків явних та латентних змінних, що дозволяють виявити грінвошинг та описати його вплив на інвестиційну привабливість аграрних компаній, що визначається на операційному та фінансовому рівнях, результати моделювання свідчать про необхідність зосередження аграрних компаній на нарощуванні потенціалу для здійснення довгострокових фінансових інвестицій, формуванні цілісного регуляторного середовища щодо своєї діяльності у сфері сталого розвитку, а також регулярності розкриття інформації. На основі ідентифікованих факторів, що визначають вплив грінвошингу на інвестиційну привабливість лідируючих аграрних компаній України, розвинено рекомендації щодо мінімізації його ознак та підвищення такої привабливості для інвесторів у контексті повоєнного відновлення агросектору на засадах сталого розвитку, подолання продовольчої та енергетичної кризи і євроінтеграційного «зеленого» переходу. Зазначені рекомендації передусім спрямовано на зростання обсягів залучення «зелених» інвестицій у стратегічний для України агросектор та підвищення рівня довіри «зелених» інвесторів до національного зеленого бренда та соціально-відповідального бізнесу.

Ключові слова: грінвошинг; інвестиційна привабливість; «зелені» інвестиції.

Актуальність теми. Війна в Україні негативно вплинула на глобальну енергетичну, продовольчу безпеку, інвестиційне забезпечення та стійкість ланцюгів створення вартості в агросекторі. При цьому прогрес у досягненні релевантних Цілей сталого розвитку (ЦСР) – ЦСР 7, 2, 12 та інших дотичних цілей не лише в Україні, але й на світовому рівні істотно загальмовується.

Агросектор, стратегічно важливий для іміджу та «зеленого» переходу України, суттєво постраждав від війни. За оцінками FAO за час блокади морських портів України лише прямі втрати активів аграрних компаній становлять 6,5 млрд дол., понад 5 % земель сільськогосподарського призначення пошкоджено [10]. Значення агросектору у забезпеченні національної продовольчої безпеки (його частка становить 10 % від ВВП України, довоєнне зростання становило 5–6 % щороку), подоланні глобальної продовольчої кризи (обсяг виробництва сектору становить понад 6 % від глобального споживання калорій), активізації українського експорту (41 % від загального українського експорту) є першочерговим [10].

У таких умовах розблокування та нарощування потенціалу агросектору як драйвера повоєнного відновлення України на відповідальних засадах насамперед потребує інвестиційної підтримки. У межах програми 8 Плану повоєнного відновлення України [13], що передбачає розвиток секторів економіки з доданою вартістю, «сприяння переходу агропродовольчого сектору до «зеленого» зростання посідає чільне місце і потребує інвестиційних ресурсів на рівні USD 37,4 billion.

Набуття Україною статусу кандидата на вступ до ЄС та приєднання до Green Deal активізують важливість активізації інвестицій у біоенергетичний напрям агросектору. За даними Біоенергетичної асоціації України (UABIO) у 2019 р. спостерігався бум будівництва біогазових установок аграрними компаніями – введено в експлуатацію потужності з можливістю виробництва 31,3 МВт електроенергії. А на основі переробки органічних відходів агросектору у біогаз Україна здатна повністю відмовитися від імпорту енергетичних ресурсів [4].

Маючи значну інвестиційну привабливість як з продовольчого, так і енергетичного боку, компанії національного агросектору мають демонструвати високі стандарти розкриття інформації та прозорості для прийняття виважених рішень інвесторами. У світлі гармонізації українського законодавства з

європейським комплаєнс аграрних компаній щодо розкриття перед інвесторами соціальних та екологічних аспектів діяльності (ESG) знаходиться у площині Non-Financial Reporting Directive (NFRD, Directive 2014/95/EU) [2], EU Taxonomy (Regulation (EU) 2020/852) [12] та протидії грінвошингу (greenwashing). Відомі недавні скандали з корпоративними звинуваченнями щодо грінвошингу у DWS та його власника Deutsche Bank, Volkswagen [3] наголошують на необхідності більш виваженого інвестиційного скринінгу інформації, що розкривається компаніями. Заразом поняття «грінвошингу» найбільш притаманне саме компаніям, що зайняті в ресурсному та агропромисловому виробництві.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, на які спираються автори. Грінвошинг є доволі новим і неоднозначним поняттям у наукових колах, особливо у контексті інвестиційної активності аграрних компаній. Ключові напрацювання науковців у цій сфері можна поділити на дві групи: 1) ті, що досліджують сутнісні ознаки грінвошингу, його сутність, основні концепції [1, 8], термінологію [14], класифікацію [11]; 2) ті, що досліджують ефекти впливу грінвошингу на певні економічні змінні [15].

Основний висновок, що випливає з аналізованих систематичних оглядів грінвошингу, полягає у тому, що його поява шкодить інтересам не лише стейкхолдерам (інвесторам) компаній напряму, але й суспільству у широкому розумінні, та суперечить самій концепції сталого розвитку і відповідального ведення бізнесу. Парадоксально, що саме звітність зі сталого розвитку як інструмент досягнення усебічної прозорості діяльності компанії використовують під час грінвошингу. У нашому дослідженні використовується широке розуміння грінвошингу як будь-яке відхилення у розкритті інформації щодо екологічних аспектів діяльності компанії [9] та інших ESG-критеріїв та ЦСР.

Таким чином, грінвошинг має нетривалу історію в наукових колах і розглядається переважно на корпоративному рівні та рівні продукту [9, 11, 6]. Заразом визначення інвестиційної привабливості секторів, зокрема агросектору, які є визначальними для іміджу і зеленого бранда країни, є маловивченим питанням [14]. Окремі дослідження фокусуються на прозорості аграрних компаній та забезпеченні їх інвестиційної привабливості, однак грінвошинг у такому контексті не розглядається [7].

Метою статті є виявлення грінвошингу та моделювання його впливу на інвестиційну привабливість українських компаній у контексті залучення «зелених» інвестицій.

Викладення основного матеріалу. Для проведення аналізу було відібрано 100 найбільших компаній українського агросектору, ранжованих за обсягом земельного банку за 2020 р. На основі контент-аналізу сайтів та звітності зі сталого розвитку, а також фінансової звітності цих компаній за цей же рік було сформовано набір явних змінних для ідентифікації грінвошингу та його впливу на інвестиційну привабливість 97 компаній. Три компанії зі ста не мали активних сайтів для проведення повноцінного дослідження.

Для проведення цього дослідження в роботі запропоновано використовувати метод багатовимірної аналізу даних другого покоління – моделювання структурних рівнянь на основі часткових найменших квадратів (partial least squares (PLS-SEM)). Його визначають як «причинно-прогностичний» статистичний метод, що пояснює численні складні залежності між змінними на основі дисперсії [3].

Як конструкції моделі або латентні змінні в межах цього дослідження запропоновано використовувати показники грінвошингу (Greenwashing) та інвестиційної привабливості (Investment attractiveness), взаємозв'язок між яким визначається як структурна модель (structural model). Явними або маніфестними змінними, що зумовлюють відібрані латентні показники, є:

- доступність розкриття інформації зі сталого розвитку на корпоративних ресурсах компанії (x_1);
- деталізована і доступна політика зі сталого розвитку (x_2);
- регулярність розкриття інформації зі сталого розвитку (x_3);
- комплаєнс з національними та європейськими вимогами щодо розкриття соціальних та екологічних аспектів (x_4);
- незалежна верифікація звітності зі сталого розвитку аудитором (x_5);
- тип висловленої аудитором думки щодо звітності компанії в цілому, у т. ч. щодо звітності зі сталого розвитку (x_6);
- комплексне розкриття інформації за ESG-критеріями (x_7);
- комплексне розкриття інформації за ЦСР (x_8);
- ренкінг земельного банку (x_9);
- біоенергетика (x_{10});
- довгострокові фінансові інвестиції, що ілюструє власний потенціал компанії до здійснення інвестицій, зокрема і в «зелений» перехід (x_{11});
- валовий прибуток (первинний показник фінансової ефективності компаній та здатності генерувати позитивні фінансові результати) (x_{12}).

Процес моделювання містить у собі два етапи:

1) ідентифікацію первинного впливу грінвошингу на інвестиційну привабливість аграрних компаній, що визначається на операційному рівні (на основі обсягу земельного банку та наявності інвестицій у біогазові установки) для усієї вибірки компаній;

2) ідентифікацію комплексного впливу грінвошингу на інвестиційну привабливість аграрних компаній, що визначається на операційному фінансовому рівнях (на основі обсягів валового прибутку компаній та обсягів їх довгострокових фінансових інвестицій, обсягу земельного банку) для вибірки компаній, що розкриває як фінансові індикатори, так і звітні індикатори зі сталого розвитку.

На першому етапі дослідження після перевірки конвергентної валідності та мультиколінеарності змінних для усієї вибірки компаній було виключено змінні x_1 , x_5 , x_6 та x_{10} .

Елімінування факторів x_1 , x_5 , x_6 та x_{10} для усієї вибірки компаній обумовлено рядом факторів. Доступність інформації зі сталого розвитку у звітах чи на вебресурсах компаній, на жаль, не притаманне усім досліджуваним компаніям (частка компаній, що подають таку інформацію становить 53,0 %). При цьому аудиторська верифікація інформації зі сталого розвитку взагалі здійснюється незначною кількістю компаній та корелює як з типом провайдера аудиторських послуг, так і типом висловленої аудиторської думки (частка верифікованих звітів зі сталого розвитку у загальній сукупності становить 25,8 %). Щодо врахування поточних здобутків компаній у сфері біоенергетики, то вони все ж притаманні лише лідерам агросектору (8,2 % досліджуваних компаній) і не становлять патерн для усієї сукупності.

Отримані дані свідчать про середню якість побудованої моделі, для оціночної моделі № 1 статистично значущими виявився вплив показників x_2 , x_3 , x_4 , x_7 .

З урахуванням того факту, що не усі компанії агросектору в Україні мають високий рівень прозорості та розкриття одночасно інформації у фінансовій звітності та звітності зі сталого розвитку, а також того, що інвестиційну привабливість компаній можна описати більш комплексно, з урахуванням операційних та фінансових показників діяльності агрокомпаній загальна вибірка була відкоригована. У структурну та оціночну модель було додано дві додаткові змінні: x_{11} – довгострокові фінансові інвестиції та x_{12} – валовий прибуток.

На другому етапі до вибірки компаній ввійшли 48 компаній. Щодо них проведемо аналогічні кроки PLS-SEM аналізу. Проведений аналіз дозволяє стверджувати про статистичну значущість усієї моделі, а у розрізі змінних статистично значущими виявилися x_2 , x_3 , та x_{11} .

Таким чином, під час первинного оцінювання впливу грінвошингу на інвестиційну привабливість аграрних компаній на першому етапі дослідження найбільш статистично значущими факторами, що визначають інвестиційну привабливість компаній на операційному рівні, стали x_2 , x_3 , x_4 , x_7 . Деталізована і доступна політика зі сталого розвитку, регулярність розкриття інформації зі сталого розвитку, комплаєнс з національними та європейськими вимогами щодо розкриття соціальних та екологічних аспектів та комплексне розкриття інформації за ESG-критеріями є найбільш значущими факторами, що впливають на рівень грінвошингу українських аграрних компаній.

Однак середня якість побудованої моделі, на нашу думку, обумовлена низьким рівнем розкриття інформації зі сталого розвитку більшістю з них. Високий рівень такого розкриття притаманний лише поодиноким лідерам агросектору, компаніям з найбільшим земельним банком (Кернел, Астартта, МХП, Нібулон), які демонструють високий рівень комплаєнсу з європейськими нормами у сфері ESG та ЦСР, активно розвивають біогазовий напрям, мають доступну, регулярну, верифіковану звітність зі сталого розвитку та цілісну політику у цій сфері. Ознаки грінвошингу у звітності таких компаній не ідентифіковано.

На другому етапі дослідження впливу грінвошингу на інвестиційну привабливість аграрних компаній, що визначається на операційному та фінансовому рівнях, найважливішу роль відіграють деталізована і доступна політика зі сталого розвитку та регулярність розкриття інформації зі сталого розвитку у частині безпосередньої ідентифікації рівня грінвошингу компаній, а також довгострокові фінансові інвестиції аграрних компаній у частині інвестиційної привабливості.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Враховуючи значний інвестиційний потенціал та стратегічну важливість у формуванні продовольчої, енергетичної безпеки України, аграрні компанії можуть бути драйверами у межах Плану повоєнного відновлення шляхом залучення інвестиційної підтримки та активізації зусиль у напрямі європейського «зеленого» переходу, гармонізації українського законодавства з європейським щодо розкриття перед інвесторами ESG-критеріїв та ЦСР. Отримані результати свідчать, що у компаніях, де оприлюднено цілісну політику зі сталого розвитку, значна роль відводиться процесу розкриття інформації зі сталого розвитку у межах формалізованого регуляторного середовища діяльності компанії в цілому, що мінімізує рівень грінвошингу завдяки чітким правилам і процедурам.

Планомірне подання звітів зі сталого розвитку свідчить про налагоджений процес прозорості та систематичної комунікації з інвесторами, що унеможливує спорадичні відповіді на їх запити та викривлення інформації за найбільш суттєвими запитами стейкхолдерів (інвесторів).

Здійснення агрокомпаніями власних довгострокових фінансових інвестицій є важливою передумовою їх «зеленого» переходу та додатковим сигналом для інвесторів щодо доцільності спрямування коштів у проекти таких компаній, крім мінімального рівня грінвошингу у звітності таких компаній. Більше того, модель другого етапу має більш високий рівень якості, що обумовлено

комплексним розкриттям компаніями, що належать до моделі як фінансових індикаторів, так і звітних індикаторів зі сталого розвитку. У такому випадку ознаки впливу грінвошингу на інвестиційну привабливість компанії з метою залучення «зелених» інвестицій є мінімальними.

З урахуванням вказаних факторів розвинено рекомендації щодо мінімізації ознак грінвошингу та підвищення інвестиційної привабливості компаній аграрного сектору України. Вони мають на меті зростання обсягів залучення «зелених» інвестицій у стратегічний для України агросектор та підвищення рівня довіри зелених інвесторів до національного «зеленого» бренду та соціально-відповідального бізнесу.

Передусім вказані рекомендації стосуються напрацювання регуляторного середовища щодо активізації прийняття аграрними компаніями власних політик зі сталого розвитку як наскрізних стратегічних орієнтирів їх діяльності у цій площині. Такі політики мають бути деталізовані за процедурами, напрямками і строками виконання, формуватися з урахуванням найбільш суттєвих запитів ключових стейкхолдерів, національного і європейського законодавства у сфері сталого розвитку (Non-Financial Reporting Directive (NFRD, Directive 2014/95/EU), EU Taxonomy (Regulation (EU) 2020/852). Важливим елементом такої політики має стати комунікаційна складова, забезпечення прозорості діяльності аграрних компаній у сфері сталого розвитку, кодифікація усіх видів такої діяльності, налагодження процесів моніторингу та звітування.

Наступна рекомендація стосується забезпечення періодичності звітування відповідно до потреб стейкхолдерів, комплексне і цілеспрямоване розкриття основних відомостей за вимірами, критеріями і цілями сталого розвитку, релевантними для компаній та їх стейкхолдерів. Формування календарів розкриття інформації, її регулярне оновлення та активна комунікація з інвесторами, громадами, державними органами сприятимуть мінімізації рівня грінвошингу.

Наостанок варто зазначити, що пошук власних джерел компаній щодо здійснення активного поступу у сфері «зеленого» переходу та активізація руху у цьому напрямі підкріплені регулярним розкриттям інформації у фінансовому вимірі та відносно вимірів сталого розвитку у межах стратегічно визначеної політики є передумовою підвищення інвестиційної привабливості аграрних компаній України на етапі повоєнного відновлення.

Список використаної літератури:

1. Concepts and forms of greenwashing: a systematic review / *S.V. de Freitas Netto, M.F.F. Sobral, A.R.B. Ribeiro et al.* // *Environmental Sciences in Europe*. – № 32 (19). DOI: 10.1186/s12302-020-0300-3.
2. Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups [Electronic resource]. – Access mode : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0095>.
3. How ESG investing came to a reckoning // *Financial Times* [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.ft.com/content/5ec1dfcf-eea3-42af-aea2-19d739ef8a55>.
4. *Jöreskog K.G.* The ML and PLS techniques for modeling with latent variables: Historical and comparative aspects / *K.G. Jöreskog, H.Wold*. – 1982. – P. 263–270.
5. TOP-5 Agricultural Companies Producing Biogas // *Latifundist Green Energy* [Electronic resource]. – Access mode : <https://latifundist.com/rating/energiya-zelenyh-top-5-agrarnyh-kompanij-po-moshchnosti-biogazovyh-ustanovok/>.
6. *Liu H.* Promoting Competitiveness of Green Brand of Agricultural Products Based on Agricultural Industry Clusters / *H.Liu, X.Wang* // *Wireless Communications and Mobile Computing*. – 2022. – № 7824638. DOI: 10.1155/2022/7824638.
7. Transparency of agriculture companies: rationale of responsible investment for better decision making under sustainability / *I.Makarenko, A.Plastun, J.Mazancova and other* // *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. – 2022. – № 8 (2). – P. 50–66. DOI: 10.51599/are.2022.08.02.03.
8. A bibliometric analysis of greenwashing research: a closer look at agriculture, food industry and food retail / *A.Montero-Navarro, T.González-Torres, J.-L.Rodríguez-Sánchez, R.Gallego-Losada* // *British Food Journal*. – 2021. – № 23 (13). – P. 547–560. DOI: 10.1108/BFJ-06-2021-0708.
9. *More P.V.* The Impact of Greenwashing on Green Brand Trust from an Indian Perspective / *P.V. More* // *Asian Journal of Innovation and Policy*. – 2019. – № 8 (1). – P. 162–179. DOI: 10.7545/AJIP.2019.8.1.162000.
10. The National Council for the Recovery of Ukraine from the Consequences of the War : Draft Ukraine Recovery Plan // *Materials of the «New agrarian policy» working group*. – NCRUCW, 2022.
11. Green Brand of Companies and Greenwashing under Sustainable Development Goals / *T.Pimonenko, Y.Bilan, J.Horák, L.Starchenko, W.Gajda* // *Sustainability*. – 2020. – № 12. – P. 1679. DOI: 10.3390/su12041679.
12. Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment, and amending Regulation (EU) 2019/2088 [Electronic resource]. – Access mode : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32020R0852>.
13. Ukraine Recovery Conference : Recovery Plan. – 2022, July 8 [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.urc2022.com/urc2022-recoveryplan>.

14. Country's green brand: the main gaps in the scientific treatises / Y.Us, T.Pimonenko, O.Lyulyov, E.Ziabina / VADYBA // Journal of Management. – 2020. – № 38 (1). – P. 9–15.
15. Green transformations in the healthcare system: the covid-19 impact / Y.Us, T.Pimonenko, J-P. Segers, T.Tambovceva // Health Economics and Management Review. – 2020. – № 1 (1). – P. 48–59. DOI: 10.21272/hem.2020.1-04.

References:

1. de Freitas Netto, S.V., Sobral, M.F.F., Ribeiro, A.R.B. et al. (2020), «Concepts and forms of greenwashing: a systematic review», *Environmental Sciences in Europe*, Vol. 32 (19), doi: 10.1186/s12302-020-0300-3.
2. Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups, [Online], available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0095>
3. Financial Times (2022), *How ESG investing came to a reckoning*, [Online], available at: <https://www.ft.com/content/5ec1dfcf-eea3-42af-aea2-19d739ef8a55>
4. Jöreskog, K.G. and Wold, H. (1982), *The ML and PLS techniques for modeling with latent variables: Historical and comparative aspects*.
5. Latifundist Green Energy (2022), *TOP 5 Agricultural Companies Producing Biogas*, [Online], available at: <https://latifundist.com/rating/energiya-zelenyh-top-5-agrarnyh-kompanij-po-moshchnosti-biogazovyh-ustanovok/>
6. Liu, H. and Wang, X. (2022), «Promoting Competitiveness of Green Brand of Agricultural Products Based on Agricultural Industry Clusters», *Wireless Communications and Mobile Computing*, No. 7824638, doi: 10.1155/2022/7824638.
7. Makarenko, I., Plastun, A., Mazancova, J. et al. (2022), «Transparency of agriculture companies: rationale of responsible investment for better decision making under sustainability», *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, Vol. 8 (2), pp. 50–66, doi: 10.51599/are.2022.08.02.03.
8. Montero-Navarro, A., González-Torres, T., Rodríguez-Sánchez, J.-L. and Gallego-Losada, R. (2021), «A bibliometric analysis of greenwashing research: a closer look at agriculture, food industry and food retail», *British Food Journal*, No. 23 (13), pp. 547-560, doi: 10.1108/BFJ-06-2021-0708.
9. More, P.V. (2019), «The Impact of Greenwashing on Green Brand Trust from an Indian Perspective», *Asian Journal of Innovation and Policy*, No. 8 (1), pp. 162–179, doi: 10.7545/AJIP.2019.8.1.162000.
10. NCRUCW (2022), «The National Council for the Recovery of Ukraine from the Consequences of the War», Draft Ukraine Recovery Plan, Materials of the «New agrarian policy» working group.
11. Pimonenko, T., Bilan, Y., Horák, J. et al. (2020), «Green Brand of Companies and Greenwashing under Sustainable Development Goals», *Sustainability*, No. 12, pp. 1679, doi: 10.3390/su12041679.
12. Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment, and amending Regulation (EU) 2019/2088, [Online], available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32020R0852>.
13. Ukraine Recovery Conference (2022), Recovery Plan. Retrieved July 8, 2022, [Online], available at: <https://www.urc2022.com/urc2022-recoveryplan>.
14. Us, Y., Pimonenko, T., Lyulyov, O. and Ziabina, E. (2022), «Country's green brand: the main gaps in the scientific treatises», *Journal of Management*, VADYBA, No. 38 (1), pp. 9–15.
15. Us, Y., Pimonenko, T., Segers, J-P. and Tambovceva, T. (2020), «Green transformations in the healthcare system: the covid-19 impact», *Health Economics and Management Review*, No. 1 (1), pp. 48–59, doi: 10.21272/hem.2020.1-04.

Макаренко Інна Олександрівна – доктор економічних наук, професор, доцент кафедри бухгалтерського обліку та оподаткування Сумського державного університету.

Наукові інтереси:

– обліково-аналітичне забезпечення сталого розвитку.

E-mail: i.makarenko@uabs.sumdu.edu.ua.

Кремень Вікторія Михайлівна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансових технологій і підприємництва Сумського державного університету.

<https://orcid.org/0000-0002-5286-050X>.

Наукові інтереси:

– розвиток фінансового сектора;

– забезпечення фінансової стабільності.

E-mail: v.kremen@uabs.sumdu.edu.ua.

Воронцова Анна Сергіївна – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри міжнародних економічних відносин Сумського державного університету.

<https://orcid.org/0000-0003-0603-3869>.

Наукові інтереси:

– освітнє забезпечення сталого розвитку.

E-mail: a.vorontsova@uabs.sumdu.edu.ua.

Костенко Олена Миколаївна – аспірант кафедри бухгалтерського обліку та оподаткування Сумського державного університету.

<https://orcid.org/0000-0001-6455-3585>.

Наукові інтереси:

– методика складання звітності зі сталого розвитку та інтегрованої звітності.

E-mail: o.kostenko@aspd.sumdu.edu.ua.

Макаренко Сергій Миколайович – аспірант кафедри бухгалтерського обліку та оподаткування Сумського державного університету.

<https://orcid.org/0000-0001-6455-3585>.

Наукові інтереси:

– аудит звітності зі сталого розвитку.

E-mail: s.makarenko@aspd.sumdu.edu.ua.

Робота виконана за підтримки НДР 0121U100468 «Зелене інвестування: коінтеграційна модель трансмісійних ESG-ефектів у ланцюзі «зелений бренд України – соціальна відповідальність бізнесу»

Makarenko I.O., Kremen V.M., Vorontsova A.S., Kostenko O.N., Makarenko S.N.

**Greenwashing and investment attractiveness of companies for «green»
investments to the national economy**

Greenwashing appears as an understudied category in the context of transparency, investment attractiveness of companies for making green investments. The purpose of the study is to identify greenwashing and model its impact on the investment attractiveness of Ukrainian companies in the context of green investments. For this purpose, identification of greenwashing and its influence on investment attractiveness was carried out for Ukrainian agriculture companies. Two-stage PLS-SEM modelling was used as a methodology. Taking into account the consistent research / modelling the relationships of explicit and latent variables, which allow us to detect greenwashing and describe its impact on the investment attractiveness of agrarian companies, which is determined at the operational and financial levels, the modelling results indicate the need for agricultural companies to focus on building the potential for long-term financial investments, the formation of a holistic regulatory environment regarding its activities in the field of sustainable development, as well as the regularity of information disclosure. Based on the identified factors that determine the impact of greenwashing on the investment attractiveness of leading agricultural companies of Ukraine, recommendations have been developed to minimize its signs and increase such attractiveness for investors in the context of the post-war recovery of the agricultural sector on the basis of sustainable development, overcoming the food and energy crisis and the European integration green transition.

Keywords: greenwashing; investment attractiveness; green investments.

Стаття надійшла до редакції 10.06.2022